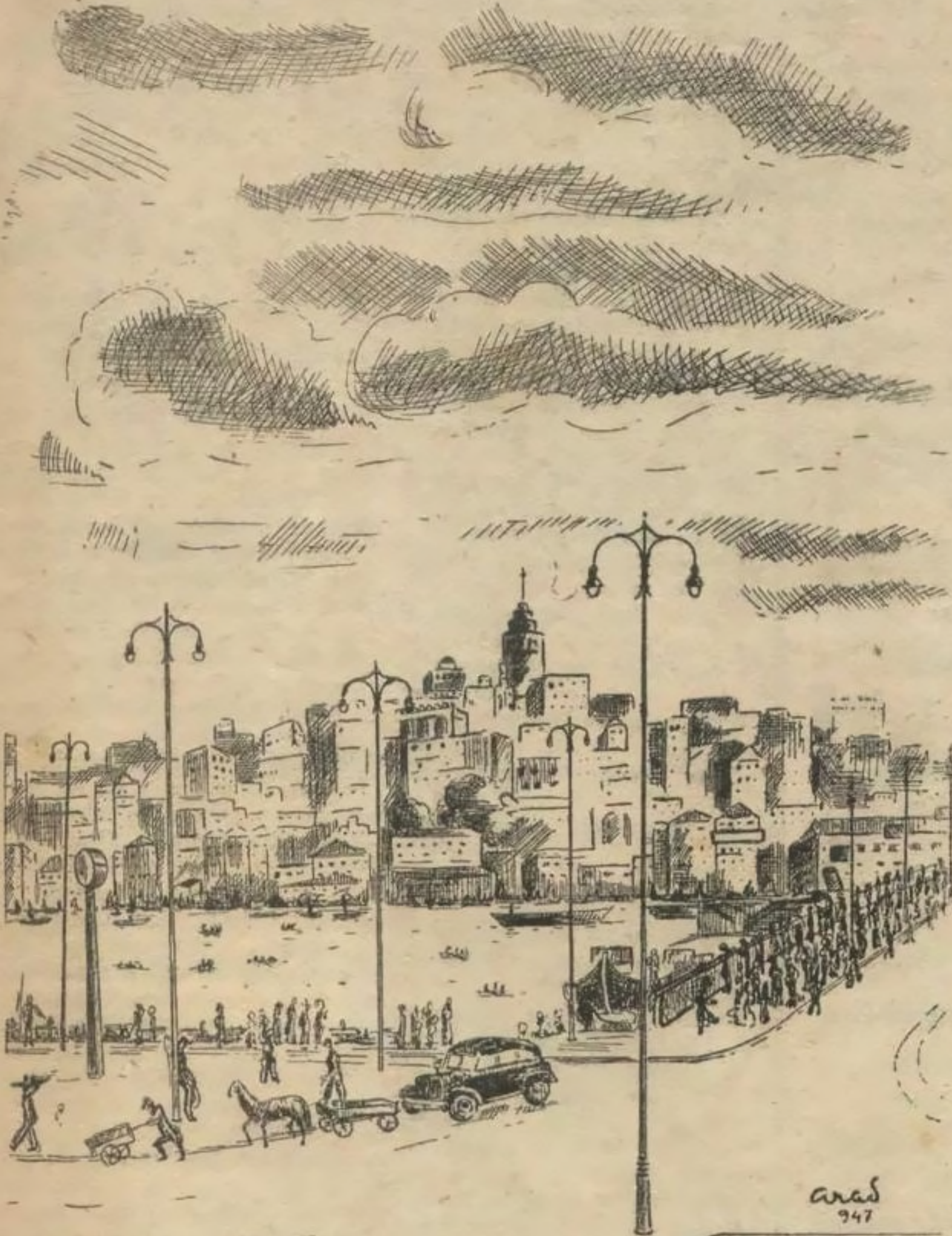
Edebiyat
DÜNYASI
EDEBİYAT
SANAT
FİKİR
AKTÜALİTE

Selâhattin Batu
Orhon M. Arıburnu
Melâhat Özgü
Fahir Onger
Zeki Ö. Defne
A. Karahan
Halim Yağcıoğlu
Nihat M. Çetin
Özdemir Asaf
Sabih Şendil
Mahmut Kuru
Behçet Necatigil
Ömer E. Cansever
Sait Faik
Sabahattin Batur
Sabahattin Hüsnü
Fazıl Balta
Gülten Özok
Mes'ut Önen
Yahya Kanbolat
İlhan Demiraslan
Fethi Siret
A. Daniş Benlioğlu
Kemal Dayan
Celâl Keyyâli
Necdet Konuk
Necati E. Kâhyaoğlu
Ayhan Hünalp
V.s....

SAYI: 1 ● 15 OCAK 1948 ● FİYATI 25 Krş.

Edebiyat Dünyası
EDEBİYAT SANAT FİKİR AKTÜALİTE

HER AYIN 15 inde
İstanbulda Çıkar

◆

Sahibi ve Yazı İşlerini
fiilen İdare eden
Mehmet AKUZUN

Sekreter :
Sabahattin HÜSNÜ

◆

Adres :
Posta Kutusu : 445
İstanbul

Not: Her türlü müracaat Sekreter adına yapılmalıdır.

◆

A B O N E

Yıllığı :	2"0 Krş.
Altıaylığı :	150 "

◆

S a y ı : 1

◆

Gelecek Sayıda :

Mehmet KAPLAN
Bekir Sıtkı KUNT
Sabahattin KUDRET
Nevzat ERKAN
Ümit Y. OĞUZCAN
vs...

DERGİLER

— VARLIK —

Edebiyat Dünyasını matbeaya verdiğimiz gün, henüz «Varlık» ın Ocak sayısı çıkmamıştı. Bunun için Aralık sayısından bahsediyoruz.

Yaşar Nabi'nin «İnkilâbımız üzerine titriyelim» adlı başmakalesi cidden özlü.. Yaşar Nabi'nin fikirlerini ve sözlerini biz de benimsiyoruz. Orhan Veli'nin «Karikatürden Şiire» isimli yazısı da kısa, ama bu kısalıkta muharrir çok şeyler anlatabilmiş.

Dergide bilhassa **Sait Faik**'in hikâyesini beğendik.

Varlık'ın bu sayısında tam 14 şiir var. Ziya Osman'ın «Ekmek» şiiri umduğumuz gibi değil; beğenmedik, desek doğru.

Behçet Necatigil'in «Evler»; Necati Cumalı'nın «Önlenmez ayrılık«; Halim Yağcıoğlu'nun «Mustafa Kemal»; Kenan Harun'un daha evvel Sanat ve Edebiyat'ta okuduğumuz «İmkânsız adlı şiirleri güzel..

Necatigil'in şiirinden sevdiğimiz bir parçayı alıyoruz:

Küçükler büyük adam yerine evlerin kiminde,
Çocukları işe koştu kalabalık aileler,
Okul çağlarının kadersiz yavruları
Ufacık avuçlardan akşamları akan ter
Toz yerine geçti evlerin yemeğinde.

— SANAT VE EDEBİYAT —

Sanat ve Edebiyat gazetesinin 49 ve 50 nci sayıları birlikte çıktı. S. K. Yetkin, M. Kaplan, A. Kaptan, B. Yüce, S. Tanaydı, S. Batu, K. Dayan, M. Kuru, M. Özgü.. imzaları var.

Yetkin'in başyazısı «Bir edebiyatçılar derneği» hakkında.. «Dağıtma işlerinin bozukluğu» ve diğer sıkıntılar çok doğru. Bu günün yazarı da, hattâ okuyucusu da, bir şey yazmak veya okumak için, diğer önemli ihtiyaçlarını kısmak zorundadır. Biz de bir «Edebiyatçılar derneği» nin - fena maksatlara yöneltilmemek şartile - çok faydalı olacağına inanıyoruz.

Kaplan'ın yazısı «Türk edebiyatı tarihi» başlığını taşıyor ve cidden önem verilecek bir meseleye dokunmuş. Eski edebiyatı inkâr edenlere biz de çok rasladık ve üzüntü duyduk. Bu gün Türk edebiyatı tarihinin ihmal edildiği de meydanda..

Basri Yüce'nin kaybından doğan acıya ortağız. Ailesine ve Sanat ve Edebiyat gazetesine başsağlığı dileriz.

Batu'nun Ege'de Saraylar adlı büyük şiirinden son iki mısraı alıyoruz:

«Konuşacak bir ana gibi sesi duygulu,
Masallar, kahramanlar ü'kesi Anadolu!»

— YİRMİNCİ ASIR: —

Yirminci asırın 4 üncü sayısı gene temiz basılmış halde çıktı. «Akademi lâzım mı?» başlıklı ve Yirminci asır imzalı bir başyazı, Fahri Erdinç'in hikâyesi, Cemil Meriç ve Ahmet Köksal'ın yazıları ile İskender Fikret, S. Aldanır, R. Ilgaz, M. Arabul, C. Irgat, E. Güçer, E. Uçarı'nın şiirleri var.

Fahri Erdinç'in «İstida» sını Adım - Adım'ın son sayısında okumuştuk. Bir hikâyenin böyle yakın zamanlar içinde iki ayrı yerde yayınlanması tuhaf kaçıyor. Rifat Ilgaz ve Ercüment Uçarı'nın şiirleri güzel. Uçarı'nın şiirinden son beş mısra:

«Yosun kokulu rüzgâr sana merhaba diyorum
İçimde belli belirsiz bir şeyler kıpırdatıyorsun
Seni bütün mevcudiyetimle seviyorum
«Aklında sen ve cümle nefes olanlar»
Sizi seviyorum.»

— GENÇ NESİL: —

«Genç Nesil» in ikinci ve üçüncü sayıları birlikte çıktı. Enver Naci, İsmet Bozdağ, Fa-

(Devamı 16 mcı sayfada)

Insan ve Sanat:

Misafirlik Duygusu

Yazan: Selâhattin BATU

Belki bazı insanlarda olmaz, ama kırkını aşanların çoğunda yavaş yavaş yeni bir duygu belirir. Bize artık yaşayacağımız yılların azaldığını, sayılarının belli olmaya başladığını sık sık hatırlatan bu his, şarkıdaki nakarat gibi, neşemiz her kabardıkça içimizde çınlar, büyük hayaller kurduğumuz dakikalarda derinden gelen bir ses gibi bizi tatlı rüyamızdan uyandırır. Bu duygunun farkına varmıyanlar, yahut varsalar da aldırmıyanlar çoktur. Ama bazılarımızda erkenden dal budak salar ve yıllar ilerledikçe hükmünü daha çok artırır.

Şarkıdaki tevekkül duygusuna, yahut ilk bakışta kendimizi sıkı çabalar, uzun vaadeli teşebbüslerden korumak için yaptığımız akla - uydurmalara benzeyen bu iç halinin gizli ve derin sezişlerimizden gelmesi mümkün değil midir? Uykuda olmamıza rağmen zamanı sezdiğimiz gibi yaşayacağımız günleri de sezinlemiş olabiliriz. Bu türlü bilgilerimizde tehlikeli, zararlı olduklarından idrakimize çıkmaları menedilmiş olabilir. Bize bilinmesi yasaklanan sırların yalnız dışımızda değil, içimizde de olabileceğini düşünmek lâzımdır. Son âna kadar idrak etmeden yaşadığımız bir başka ve büyük hayatımız olduğunu bugün artık öğrenmiş bulunuyoruz, ve onun neleri bildiğini öğrenmenin belki hiç mümkün olamıyacağından da haberliyiz. Bana öyle gelir ki yaşamak ve ölmek bahislerinde fiziyolojimizden öte, hattâ fizilyolojimize nizam veren bir iç idrakimiz olmalıdır. Onun için insanın istemeden ölmesine imkân yoktur. Ölüm karşısında geçirdiğimiz bütün korku ve ürpermelere rağmen buna kendimiz karar vermiş olabiliriz.

Topraktan yükselen ağaçları, karanlığın içinden, renk renk gülüveren çiçekleri düşünürüm. Ve insanı bütün fiziyolojisiyle işleyen kuvvet, bu çiçekleri işleyen kuvvetten farklı mıdır? Zerre içinde ilk ahengi kuran tılsım gibi, unsurları bir dalda, yaprakta ve bizim duyan, düşünen bütün dokularımızda şekillemek, ölü topraktan canlıyı yuğurmak, ancak bir cevher, bir sırlı idrakin eseri olabilir. Maddenin kendi ölüsüne kendiliğinden hareket ve şekil verebileceğini düşünebilir miyiz? Her türlü zekâ ve zevk de ancak dilediği zaman kurduğu yapıları yıkmaktadır. Doğum ve ölüme karar veren şeyin böyle bir idrâk olabileceğini düşünmeliyiz, ve bu iç düşünce karar vermeden insanın öleceğini sanmamalıyız.

MAHKÛMLAR

Ekseriya sabaha karşı
Kurşuna dizilir mahkûmlar
Bir sünger taşına döner
Anne sütünden yapılan heykel

Bari şu trampetler çalmasa
İnsan gürültüye gitmese..

Orhan Murat ARIBURNU

İnsan bilmek, öğrenmek için ne çırpınışlar yapar. Buna rağmen asıl büyük konuların hiç birinde aydınlığa çıkamaz. Var mıyım? Ben miyim? derken bile şüpheye düştüğümüz zamanlar çok olur. Bu bile ölçülerimizin ne kadar itibari ve dünyamızda gördüğümüz her şeyin, hattâ verdiğimiz kararların bile ne kadar «bize göre» olduğunu gösterir. Ama «bize göre» ne demektir? Hiç bir prensibe kanmamış, her konuda şüphe içinde olan bize nispet edilmiş bir gerçeğin, gerçek olmasına imkân var mıdır?

Bana öyle gelir ki bilmemiz mümkün olmayan gerçekleri, belki de bütüniyle bilmekteyiz. Ama bu bilgimiz, uykuda zamanı sezişimize benzer. Gördüklerimiz, elle dokunduklarımız birer gerçek olmayabilirler. Çoğu bilgelerin de söylediği gibi, bunların bizim sanılarımızdan ibaret olmaları çok mümkündür. Ama bizim bir bilenimiz vardır ve bizim iç gerçeğimizin, çevremizi dolduran bütün bu sanılardan daha gerçek olabileceğini müspet ilim kafasiyle bile düşünebiliriz.

Ölüm sezişini, misafirlik duygusunu boş kuruntular sayabilir miyiz? Herkesin kendi ömrü için sezgilerile bir tahmin yapması ve hayatını, bilmeyerek, bu tahmine göre nizamlaması niçin mümkün olmasın? Her gün karşılaştığımız tahmin dışı işler, bize göre, dış bilgilerimize göre olan şeylerdir; ve bir sürprizle karşılaştığını söyliyen kişinin içini konuşturabilsek, başına gelenleri önceden bildiğini ,hattâ bunları kendi eliyle hazırladığını öğreniriz. Gerçek olanın bu bilgi, tahmin dışı sandığımız şeyin kendi isteğimiz olmadığını hemen iddia edemeyiz. Belki bütün kaderler ve ölüm de bizim kendi rızalarımız, arzularımızla hazırladığımız basit sonuçlardan başka bir şey değildir.

İçimizde bir duygunun, misafirlik duygusunun bize, değişmiyen, hep aynı kalan bir fikri durmadan hatırlatışı, fakat araştırınca bunun nasıl ve nereden geldiğini bir türlü anlıyamayışımız çok manalıdır. Önümüzde bir manzara vardır, adetâ görmek istemeyiz. Küçük bir yokuş bizi bir ufka çıkarabilir,

(Devamı 16 ıncı sayfada)

ŞIIR HAKKINDA

Dr. Prof. Melâhat Özgü

Şiirin, musiki ve plâstik sanatlar ile aydınlatılması edebiyat tarihi çalışmalarını uzun zaman meşgul etmiş, hâlâ da etmektedir. Bu nasıl mümkündür? Plâstik sanatlar ve musiki geniş mânada şiiri aydınlatabilir mi? Gerçi musiki ile şiir ikisi de işitme duygumuza hitap eder; fakat aralarında ne de olsa büyük bir fark vardır: Musikinin esası, ritim, melodi ve armonidir. Şiir ise ruh hallerimizi kelimelerle verir. Kelimelerin birer mânası vardır. Şiirde bu mânalı kelimeler sanatkârane bir şekilde yanyana dizilir ve muayyen bir konuyu işler, hakiki musikide ise muayyen bir konuya ihtiyaç olmadan ruhun durumunu: keder veya sevinci verir. Plâstik sanatlara gelince: sadece görme duygumuza hitap eder. Eserleri hareketsiz ve yanyana duran unsurlardan müteşekkildir, sonra da bir mekânda yerleşmiştir. Böylece hitap ettikleri hasselere, eserlerinin zaman ve mekân çerçevelerinde yerleştiklerine göre şiir, musiki ve plâstik sanatlar, Güzel Şanatların üç ayrı bölümünü teşkil etmektedirler; fakat buna rağmen birbirlerini aydınlatırlar. İşte musiki ve plâstik sanatların esaslarını şiirin esaslarile karşılaştırmak bize her ikisinin şiiri, nasıl ve ne dereceye kadar aydınlatabileceklerini ortaya koyar, ayni zamanda her birinin öz varlığını gösterir. Sanatçı, ister bir şair, ressam, yahut da bir musiki üstadı olsun, dünya ile münasebetinin ne dereceye kadar sanat ifadesini bulduğu ve ne dereceye kadar kendine has bir şekil aldığı eserlerinde belirir.

---

(1) Muharririn üç konferansından müteşekkil, yakında yayınlanacak eserinin ön sözünden alınmıştır.

Hikâyecilik ve Türk Hikâyeciliği üzerine Notlar

Yazan: Fahir ONGER

AVRUPAİ manadaki hikâyecilik bizde Tanzimattan sonra başlar.. Eğer hikâye sadece bir vak'anın, bir hâdisenin, bir maceranın anlatılması demekse hikâyeciliğimizin mazisi de çok uzaklara gidebilir.

HİKÂYE anlatmak fiilinde ifadesini bulmakla beraber, bu gün daha başka fonksiyonları da üzerine almaktadır. Biz şiir düşünürken, bunun zaman zaman şiiriyetten ayrı maksad ve gayelerden ayıklanmıya tâbi tutularak «gayesi kendi içinde olan» bir sanat haline konmak istenmesini haklı bulabiliriz. Ayni şey hikâye için söz konusu olamaz.

ŞIIR ve hikâye arasındaki bu ayrılık, belki de şiirin yazı diline bağlı olmıyarak gramer dışı serbest bir kompozisyonla meydana gelmesindendir. Tam aksine hikâye yazı dilinin sıkı sıkıya gramere bağlı bir yapı şeklidir. Bu vasıf bir konuyu anlatmak noktasında birleşmelerine rağmen Hikâyeyi Destan ve Fabliau'lardan tamamen ayırır.

GİOVANNİ Boccaccio, ismini bugüne kadar getiren «Yüz Hikâye» sini yazmadan önce zamanının parlak bir nesircisi idi.

DECAMERONE larda şahıslar ve vak'alar hayattan alınmış ve gene hayatta olduğu gibi tasvir edilmiştir. Yazarın müşahhas kıymetlere yer vermesi, hattâ onları birinci plâna çıkarması hikâyenin kandırıcı olmasını değil, fakat İNANDIRICI olmasını icap ettirmiştir. Bu müspet tarafına rağmen «Yüz Hikâye» şuurlu bir iş yapmakmaktan ziyade, eğlendirmek ve Fabliau'larda olduğu gibi okuyucuya hoş vakit geçirtmek maksadiyle yazılmıştır.

EDEBİYATIN da bir fonksiyonu olduğu hakikati anlaşıldıktan sonra, aralarında «Decamerone» nın bulunduğu bir çok meşhur eserler şehvetperestlikle ittiham edilerek tasfiyeye tâbi tutulmuşlardır.

«DECAMERONE» un insan münasebetlerini sadece aşk manevraları etrafında toplaması yazarının ölümünden sonra da tesirini uzun zaman devam ettirdi.

II

AVRUPA XVII. yüzyıla kadar Boccaccio'nun izinden yürüdü. Halbuki son bir asır zarfında silsile halinde hikâye ilerine büyük hacimde tek bir hikâye yazmak usulü etrafa ya-

(Devamı 16 mcı sayfada)

SANA GELİRKEN

Bana, gitmiyormuş gibi geliyor,
Nekadar giderse gitsin araba.
Nasıl olur ki yollara bakmasam?
Gözlerimi yumsam mı ki acaba?

Sıkısıkıveriyorlar ruhumu,
Bir şey uçuuçuveriyor tenden,
Beni koyup koyup gidiyor canlar;
Hangi birinin ardından gideyim ben?!

Hasretlerdir, telâşlardır sanırdım
Burda her şeyleri sürüp götüren.
Hasretse dünyanın hasreti bende;
Niye gitmek bilmez öyleyse tren?

Gel de «Sihirli At»ı arama şimdi;
Yum gözünü: hasret, aç gözünü: yâr.
Ne bir kanadım var, aksiliğe bak,
Ne Aksaray'dan Bebek'e uçak var!

Teker: tıngır mıngır, aheste - beste.
Tramvay telleri çiçekler açar.
Ben yârin yoluna düştüğüm saat
Böyle mi geçmeli yoldan ağaçlar?

Zeki Ö. DEFNE

Dünya Ziynetleri Karşısında Fuzulî (1)

Dr. A. KARAHAN

Fuzuli, dünyanın mal, mülk, altın - gümüş ve hattâ evlât gibi ziynetlerine büyük bir değer vermez görünmektedir. Onda hayatın huzur ve rahatını, lüksü, volüpte (volupté) yi istihkar eden; maddî zevkler, huzuzât karşısında istiğnâ gösteren asil bir tavır vardır. Onca mal cemetmek, gümüş ve altın insanı mağrur ve «barigâh-ı kurbdan dûr eyler»:

Çoh tefahur kılma cem-i mala sen eh hace kim
Sim-ü-zer cemiyeti ehl-i gurur eyler seni
Barigâh-ı kurbdan cemiyet-i esbâb-ü-mal
Her ne mikdar olsa ol mikdar dûr eyler seni.

Ey ki endişe-i mal ile serâsime olub
Dün-ü-gün dehrde âşufte geçer ahvalün
Cem-i mal eyledüğün rahat içündür amma
Renci artar ağır oldukça yükü hammalün.

Mal ve mülk hakkındaki düşüncelerini aksettiren bu kıtaları başka şiirlerile de kuvvetlendirmek kolaydır:

Deme ki mülke heves ede yohsa mala tama,
Ne mülk-ü-mala bakar dide-i ul-ül-ebsâr

Gerçekte bu dünya fânidir: buraya gelen gidecektir. Bir konak yerinden başka bir şey olmıyan bu âleme rağbet etmenin, bu derece çırpınıp didinmenin lüzumu ve manâsı nedir?

Dünyaya gelen gider zarurî
Müstelzim-i gaybdır huzuru
Devr-i feleğün kararı olmaz
İkbalinün itibarı olmaz.

Dünya ki cifedir; cifenin nesi sevilebilir? Cihanı anlıyanlara «Kaf-ı kanaat» ı beklemek elverir:

Biz cihanı pâyimal etmiş cihan - peymâlarız
Kulle-i Kaf-ı kanaat bekleyen ankalarız
Fakrilendir fakrımız dünyaya rağbet kılmazız
Cifeye meyletmezüz tûti-i şekker-halarız.

Felek dedelerimizin katilidir. Bir müddet arzularımıza göre dönse bile, bir gün elbette bizim de kanımıza girecektir:

Olsa maksuduncа devrân-ı felek bir nice gün
Olma mağrur ey ki hal-i dehr rişedür sana
Katil-i abâ-vü-ecdadün muaf dutmaz seni
Umma andan dostluk resmi ki düşmedür sana.

Bu âlemi böyle telâkki eden bir insanın, onun zevklerine - kederlerine, saadetlerine - felâketlerine, büyük bir değer ve önem vermeyeceği besbellidir. Ancak, Fuzulinin söz gelimi Enis-ül-Kalb'inde ve diğer bâzı eserlerinde sık izlerine rastladığımız bu telâkkinin, yalnız ona mahsus olmadığını, bütün islâm âleminde ve bilhassa tarikat mensuplarında ve tasavvuf erbabında bu görüşün sayısız tezahürlerile karşılaşıldığını hemen işaret etmelidir. Onun fakirlikle iftihar edişini de yine bu bakımdan görmek ve buradaki fakrın dünya nimetlerine değer vermemek manasına geld'ğini de söylemek lâzımdır. Burada asıl müessir «El-fakrü fahri» hadîsidir. Yoksa Fuzuli'yi gerçekten beş parasız, aç ve biilâç sanmamız bizi yanıltır. Zaman zaman, hattâ bazan sık sık ondan bahsetmiş, fakirlikle övünmüş olmasına rağmen, elimizde ihtiyaç içinde mütemadiyen çırpındığına, devamlı surette zarurette kaldığına dair kesin vesikalar yoktur... Kendi şiirlerindeki terennümlerin manâ ve değerini kabul etmekle beraber, bunlarda: geleneğin, dinî - mezhebî görüşün ve içtimaî - kültürel akışın tesirlerini de hesaba katmak mecburiyetindeyiz.

Ayrıca meşhur Nişancıya yazdığı (Şikâyetnâme adı ile tanınmış) mektubundaki asırlara intikal eden şikâyetlerinin, fakr ve zaruret içinde bulunduğuna dair imâların yeter derecede açık olmadıkları da malûmdur. Esasen bu mektubun bir edebî eser vücude getirmek arzusu ile kaleme alınmış olması da muhtemel bulunduğundan bü-

(Devamı 14 cü sayfada)

SABAH DÜŞÜNCELERİ

ŞÜKÜR gün doğdu penceremden
Ferah aydınlıklarla yıkandı odam
Halım, kitaplarım, çiçeklerim
— Günaydın — diyorlar gülerekten
Şükür gün doğdu penceremden

GAZETEMİ okuyorum,
ne tuhaf!
Halâ bıkmamış insanlar dövüşmekten
Kimi korkuyor koleradan ölmekten
Kimi açlıktan,
Karakıştan,
Sefaletten

II

BÜTÜN insanlar için
Şarkılar söylemek istiyorum
Sükûn, huzur ve bolluk şarkıları
Büyük rüzgârlar gibi gürliyerekten
Bitsin bu sebepsiz didişmeler diyorum
En güzel temennilerle yürekten

GELİN, canım kardeşlerim, gelin
Bizim için Tanrı'nın nimetleri
Kırılmasın sırçadan ince kâlplerimiz
Su kısacık ömrü zehretmiyelim
Bir bayram yerine dönsün evlerimiz.

Halim YAĞCIOĞLU

HAŞİM VE DÜNYASI

Nihat M. ÇETİN

Fransız ressamlarından Theodore Rousseau, kırda bir ağaç resmi yapıyormuş; yoldan geçen bir köylü, yaklaşarak: «Niçin bu ağacın resmini yapıyorsunuz? O, zaten kendiliğinden var...» demiş. Acaba bu köylü, farkında olmadan, sanatkârdan etrafını kuşatan çenberi bir an olsun kırmasını mı bekliyordu?

Şiirde Baudelaire, resimde Cezanne, müşahhassa, vâzıha, belliye yapılan son büyük reaksiyonun hareket noktaları oldular. Bu, çıplak realiteden hoşlanmayışı müzikte temsil eden Wagner «Tabiatın bittiği yerde sanat başlar» diyecek kadar ileri gitti.

Doğrusu, — kendilerini takip edenler, her taraftar gibi, çok müfrit oldularsa da — hakları da vardı. Tabiate, hayata bakmakla, onları görmek, ayrı ayrı şeylerdir ama, ne de olsa, katı ve soğuk realitenin kucağında yıpranan insanın ,hayatın bize hergün gösterdiği bu âlemden bıkarak, başka şeyler aradığı zamanlar da oluyor. İnsanların Âdem'in Cennetden kovulduğu günden beri hasretini çektikleri «Öteler», Eflâtun'un İdée'ler Âlemi, büyük dinlerde karşımıza çıkmış, bir çok büyük sanatkârlarda, hattâ Romantizm ve Senbolizm gibi iki büyük ekolde ruhları dinlendiren bir kaynak olmuştur. Edebiyatımızda da muhayyel ülkeler Yeni Zeland'a kocamıyan Servetifünuncuların ve hele Haşim'in eserlerinde büyük bir yer almıştır.

Yukarda, realiteden bıktığımız ve başka şeyler, başka yerler aradığımız zamanlar da oluyor, dedim; bu ihtivacı duyduğum zamanlar, Haşim, bana yakın bir dost olur.

Ahmet Haşim, kendine mahsus dünyası olan san'atkârlardandır. «Göl Saatleri» inde, bizi munis kuğuları, beyaz, siyah kuşları, mavi ve gümüşî renkleriyle uzak ve sessiz ülkelerde yaşatır, öyle beldeler ki:

Mavi bir akşam
Eder üstünde ârâm;
Eteklerinde deniz
Döker ervaha bir sükûn-u menâm.

Göl Saatleri'nde kum ince, hava ince, duman ince'dir «Kadınlar orda ince, sâf ve leylîdir.»; «Yeşil sularda büyük inciden çiçekler açar;» ve «İçer gümüş kıyılardan remide âhûlar.» Akşamları her şey susar ve «bu sahil-i nilîye gölgeden kuşlar» döner. Orada ayışığının ayrı bir yeri vardır. «Şi'ri Kamer» i okuyanlar:

«Sen her suda bir başka güzellikle doğarsın;
«Sen her suda bir başka ziya, başka kamersin,..»

mısraları, bütün kalpleriyle duyarlar.

DÜNYA DAHA SICAK

Sanki ben herşeyi görmüşüm:
Ilık bir cehennem,
Alçak gönüllü şeytan
Ve ağır havasıyla iç sıkan cennet.

Devir devir nöbet alan Allahlar..
Değişen,
Fikirden fikire konan insanlar.
Papağanlar, papağanlar.

Sanki ben herşeyi görmüşüm,
Cennetinde sıkılmış,
Cehenneminde üşümüşüm,
Gidip gidip dönmüşüm.

Özdemir ASAF

«Piyâle» de ise, şair, daha olgun bir âlemle karşımıza çıkar. Artık, her eşya, Haşim'in hayal havzunda altın suyuna batırılır: Dal, o havza girip çıktıktan sonra mercân; kule, altın olur. Piyâle'deki şiirler, bize onun bu olgun dünyasını aksettiren tablolardır:

Burası bir manâ âlemidir, konuşulmaz; ağızlar «buseyle kilitlenmiş» tir. Tunç'a benziyen mermer merdivenlerin «Eteklerinde güneş rengi bir yığın yaprak» vardır. Akşamın oluşunu, «Kızıl havalar» da seyrederiz. Bu akşamlarda sular yanar ve «Durur alev gibi dallarda kanlı bülbüller.» Haşimin dünyasında ateş gibi akan nehirler vardır. Çiçekleri ya gül ya karanfildir. Ama nasıl?

«Yârin dudağından getirilmiş
«Bir katre alevdir bu karanfil.»

Bazan önümüze bir bahçe çıkar:

«Bir acem bahçesi bir seccade
«Dolduran havzı ateşten bâde!»

Bu bahçelerdeki ağaçlar, sular... ve onları kuvvetle aksettiren renklerle, ruhumuzun kaynaşış ve eriyişini hissederiz. Bu tabiî unsurların dışında ve onlardan ayrı bir şey olmaktan çıkarız. Hattâ, kuşlar bile orada kayıtsız yaşıyamazlar:

«Bir kuş düşünür bu bahçelerde
«Altın tüylü sonbahara uygun.»

Renkleri keskin, kokuları kızgın olan bu ülkenin, ne tarafına baksanız doyamazsınız:

«Gök yeşil, yer sarı, mercan dallar
«Dalmış üstündeki kuşlar yâde!»

Bu kuşlar akşamları altın kulelerden ömrün tekrarını ilân ederler. En çok rastladığımız kuş bülbüldür. Bakarsınız: «Durur alev gibi dallarda kanlı bülbüller.» Mevsim çoğu sonbahardır. Haşim, bizi, «Suyu yakuta döndüren bu hazân» da, kâh «ekâlim-i leyal» e, kâh aşkın şafağına veya bir sehere, kâh son bulutlarla ışıkların cenk ettiği akşamlara götürür. «Göllerde bu dem bir kamış olsam!» dedirten akşamlara... Karanlık bastığı zamansa: «Bize bir zevk-i tahattur» kalır «Bu sönen, gölgelenen dünyada!» Ve... bakarsınız: «Gün doğmada bir başka ziyada.»

Orada kendi portresini de bir kaç renkle şöyle canlandırıveri-

İki Şiir Kitabı

— İkindi Üstü —

Sabih ŞENDİL

Ömer Edip Cansever bu kitabiyla karşımıza yepyeni bir şahsiyet olarak çıkıyor. "İstanbul" dergisinde ve bazı dergilerde neşredilen şiirlerindeki ağdalı tasvirler, ve aşırı tabiat hayranlığından eser yok.

"İkindi Üstün"de meyhaneler, caddeler, kadınlar, en ince teferruatına kadar Beyoğlu ve bol bol İNSAN yer almış. Şairde insanlara karşı sonsuz bir sevği var. Zaten bugünün Şairinde aranılan en büyük özellik de bu değil mi?

Görünmez caddeler ışıktan,
Görünmez karanlıkta parklar
Tam içilecek zamanıdır şarabın
Kadınların en güzel saatidir,
Bir garip hali vardır insanların

Diyebilen bir şair hiç şüphesiz ilersi için çok ümit vericidir. O yalnızlıktan bahsederken bile kendini değil insanları düşünüyor.

"Herkes yaşar bir yerde,
Meyhanede evde sokakta,
Bizim derdimiz yalnızlık,
Bizim derdimiz başka."

Ömer Edip Cansever yaşanmış hayatı vermeğe çalışan bir şairdir. Bu eserinden ve başarısından ötürü onu candan kut'lar, "İkindi Üstü" nü her şiir severe tavsiye ederiz.

— ARKA SOKAK —

Bu şair Nezih Cansel ve Turhan Gürkan'ın ortaklaşa çıkardıkları bir şiir kitabıdır.

Kitapta her iki şairin de 13 şiiri var.

"İstanbul" "Varlık" "Bucak", "Yaratış" gibi dergilerde neşredilen bu şiirleri toplu olarak okumak fırsatına kavuşmak bizi son derece sevindirdi.

Genç şairler bu kitapta ki şiirleri ile bize derin bir içlenmenin mahsullerini veriyorlar.

"Bir yolculuğa çıksam
Çiğnese arabamın atları
Alev alev gelincikleri
Sallasa ardından ak mendillerini
Güneş saclı köy çocukları."

diyen Nezih Cansel ve:

"Nekadar küçüktüm o zaman
Babam elimden tutardı.
Bir yokuş çıkardık beraber
Ne kadar küçüktüm o zaman
O rakı içerdi akşamları
Ben gazoz içerdim."

Diyen Turhan Gürkan'ı her şiir severin zevkle okuyacağına eminiz.

"Arka Sokak" sairlerini bütün samimiyetimizle kutlarız.

---

yor:

«Sanki kandır şakağımdan akıyor
«Bir kızıl çehrede ateş gözler
«Bana gûya ki içimden bakıyor.»

★

Hele Piyale'de, birer tablo olan şiirler, şairin dünyasına açılan birer penceredirler. Bu pencerelerden, yılın belli bir mevsimine, günün birkaç anına ait, ağaçları, bulutları, kuşları ayni olan başka başka manzaralar görülür ki, onların teşkil ettikleri bütün şairin kendi dünyasıdır.

Fakat bunlar alelâde tablolar ve onlardaki hakim renk, boya değildir. Birçok sanatkârlar renklerle ruh halleri arasında bir uygunluk buldular. Hals sarığı, Mannet motu, Rubens kırmızıyı, Veronese yeşili, Matisse siyahı, niçin sevdi ve çok kullandıysa, Haşim de altın ve alev rengini onun için sevdi.

Göl Saatleri'nde çok romantik olan şair, Piyale'de bundan hayli uzaklaşır. Haşim'i kaybettiğimiz zaman, henüz olgunluk çağına adımını atmıştı. Dünyaya bağlıydı; yaşamayı çok seviyordu. Lâkin hayatı dinmeyen bazı acılarla geçmişti. Piyâle'deki bu alev rengi, belki de hayatın bu acı tarafının senbolü idi...

BİR DELİKANLI

Ayakları sürünür
Düşmüş yapraklarına ağaçların
Bakışları denize kadar uzanır.
Ilık rüzgârlara duyurur türküsünü
Ağaçların dalları gibi sallanır.

Toprağın buharı vurur sevdalı başına
Meyve gibi yanakları kızarır.
Düşünür, sevdiği gelir aklına
Üzülür.

Tanrı yağmurunda ıslanır geceleri
Islak kaldırımlarında dolaşır şehrin,
Sönmüş yarım cığarası ağzında
Bitmez saatlerini yaşar gecenin.

Meyhane kapılarından içeri süzülür
Bir kadın beli gibi kavrar bardağı,
Gözünde küçüldükçe küçülür dünya
Manasız bulur yaşamayı.

Dudaklarında
Kelimelerin büyüdüğünü hisseder;
Kulaklarında, bir sağır ağırlığını.
Son ciğarasını da çeker KÖYLÜ paketinden
Seyre dalar, gökyüzünün nasıl ağladığını

Bir dünya yaratır, ılık, kendine göre
Gözlerinde bir tazenin telâşı, ürkek
Eskimiş paltosu yalpa vurur, yürür
Harcıâlem bir türkü söyliyerek.

Sıcak nefeslerini duyar genç kadınların
İster istemez içini çeker.
Birden, gurbet dokunur yürekciğine,
Sendeler.

Kaderin çizdiği yolda seferber delikanlı
Geçmişten, gelecekten bihaber.
Küfretmiş kişinin rahatlığı içinde
Gider, gider, gider.

Gelip geçen insanları görmez
Saçları arasında dolaştırır parmaklarını
Bir tatlı sarhoşluk hüküm sürmeye başlar
Bir başka meyhaneye çeker ayaklarını.

Mahmut KURU

KIRLAR ÜSTÜNDE

Gökyüzünde bulutlar uçar,
Kırlar üstünde rüzgâr
Annemin kayıp çocuğu
Kırlar üstünden geçer.

⁂

Yol üstünde yapraklar uçar,
Kuşlar öter ağaçlar üstünde
Bir yerde olmalı, uzak yurdum,
Dağlar gerisinde.

Hermann Hesse

(Çeviren: Behçet Necatigil)

KARANLIK BİR SOKAĞIN İÇİNDEN NOTLAR

I

Çürük meyva, sardalya kokusu yayılır sokağa
Ağustos - Eylûl aylarına doğru
Delikanlılar, ufak tefek kızlar
Bırakmışlar sıcak yataklarını, rüyalarını
Bırakmışlar derme çatma evlerindeki çamaşır kokularını

Şehrin ana caddelerindeler şimdi
Aydınlık binaların arasında, çalışma yerlerine doğru
Kimi büyük mağazalara, kimi fabrikalara
Eylûl aylarındaki ceviz ağaçları gibi
Güneşin sıcaklığını duyarak vücutlarında
Rüzgârın estiği yerlere doğru

⁂

Akşama yakın saatlerde
Kiminin elinde, küçük paketler, gazeteler
Kimi tere bulanmış, kızarmış elleri
Parklardan rüzgârlar eser, terlerini kurutur
Eski plâklar çalınır köşe başındaki kahvelerde
Fırıncı ellerindeki hamurları ovuşturarak
Dikilir kapının önünde
Küçük pencerelerin yanında
Beyaz gömlekli hamurkârların çalıştıkları görülür
Şehrin kaderi düşmüş omuzlarına
Yakındaki yazlık bahçelerde çalışan
Seyyar tiyatro artisti iri vücutlu kızcağız
Boyası çıkmış dudaklarıyla, gülümsiyerek geçer
Delikanlılar şöyle bir gece geçirmek isterler
Sonra kararsız dalgın adımlarla
Tutarlar karanlık mahallenin yolunu
Ekseriya Rum evlerindeki gibi
Bahçe kapılarından gelen ışıklar düşer sokağa

Ömer Edip CANSEVER

Hikâye :

Balıkçısın

Şehri akşam üstü sis basmıştı. Sis Haliç yoluyla gelmiş, önce mavunalar, çatanalar, köprüler, sonra haleler, mağaralar kaybolmuştu. Liman düdük sesleri içindeydi. Vapurlar acı acı bağrışmışlardı. Sonra bir sessizlik... Işıklar yayılı yayılıverdiler. Bütün şekiller büyüdü, yayvanlaştı. İçime bir sevinç doldu. Bana öyle geldi ki şehri sis basmadan edemiyeceğim, artık. Başını kumlara sokmuş deve kuşu rahatı ile durdum. Limana baktım: Sular ötüyordu.

Adama bir ışığın dibinde rastladım. Sırtladım. Sırtını elektrik direğine, bir ayağını rıhtımın parmaklıklarının beyonuna dayamış, sigara içiyordu. Kim olabilirdi? Böyle rıhtımın parmaklıkları çıkmasına bir ayağını dayamış, sigara içen başka bir tek adam yoktu. Böyle sisli bir gecede, İstanbul limanının uyumuş rıhtımlarında tek başına düşündüğüne göre romanlar okumuş bir adamdır. Hem de liman şehirlerinin meyhanelerini, orospularını, kaatillerini, otellerini, serseriliğini okumuş adam. Şurada iki adım yürüse bir esrar tekkesi bulacak; oradan kırk adım yukarıda kadınlarla beraber külhanbeylerin kaptı kaçtı oynadıkları yalnız kahve ile çay içilen bir halk kahvesi vardır. Orada Marikanın dostu Deli Hurşit, Marika ile iftihar ettiği içindir ki böyle alabildiğine cesurdur. Çakır Marikanın Hurşit yüzünden alnı açık, gözü pek, dili zehir gibidir. Limanı liman eden onun serseriliğidir.

İstanbul limanında, öteki limanlardaki gibi ne büyük meyhaneler, ne büyük orospular, ne korkunç zenciler, ne hezaran çinliler vardır. Sessiz, dar, çamurlu, karanlık sokaklarda insan, insanları uyuyor sanır. İstanbul limanını Marika ile Deli Hurşit uyanık tutarlar.

Evet dostlarım, bir ayağını parmaklıkların beton çıkmasına dayayıp sigara içen bendenizdim. Bir sisli İstanbul gecesinde Galata rıhtımında herhangi bir Marika ile dostu Deli Hurşidi uzun liman boyunca ben tahayyül ettim. Elektrik direğine dayanmış sigara içen benden başka kimse yoktu. Bununla iftihar ederim. Gidip o kahvede bir çay içmek canım çekti. Yadırgayacaklardı. Vazgeçtim. Ceplerimi aradım. Oltam elime değdi. Kararım kati idi. Bütün paramı bu oltaya harcamıştım. Balık tutacak, satacak, akşamları sattığım balığın parasiyle içecektim. Sabahleyin erkenden balığa. Akşam şişem cebimde balığa. Ben bir yazıcı idim. Yazı yazmak canım istemiyordu. Yazı yazmam için bana çiçek, kuş hürriyet değil, içimdeki aşkın, deliliğin, oturmaz düşüncenin hürriyeti lâzım. Küçücük hürriyet-

ı bulan olta

Yazan: Sait FAİK

ler değil, alabildiğine yüz verilmiş bir çocuk hürriyeti istiyordum. Bu bana lâzımdı. Yoksa her şeyi ağzımda gevelemekten başka ne yapabilirdim? Ne yapıyordum? Beş papel verdim, aldım naylon oltayı. Ucuna taktım zokayı. Parlattım çakımla. Koydum istavridi iğnesine. Saldım denize oltayı daha sis basmadan ortalığı. Kıpırdamadı bile. Bir başka oltacı cıva verdi, zokayı parlattım. Yine banamısın demedi olta. Vazgeçtim balık tutmaktan. Geldim dayandım elektrik direğine. Koydum ayağımı rıhtım taşına. Düşündüm nasıl edeyim, diye Kararım kati idi. Bu akşam tutmazsam bunun yarın akşamı vardı. Deniz bizimdi. İçi bir hazine idi. Olta namuslu, balık sessiz, deniz bulanık, yaşasın hürriyet! Sırtımı verdiğim elektrik direğine bir tekme. Kendimi köprü üstünde buldum. İndim köprü altına. Oturdum bir kenara. Önümde karpit lâmbası yanan pırıl pırıl bir sandal, kenarda ispirto içen bir ihtiyar, onun yanında bir dykusuz, benim yanımda hayal gibi dikilmiş perişan, zayıf bir çocuk. Pardesümün cebinden ıslanmış, yırtılmış kese kâğıdını çıkardım. Jiletle bir istavritten iki yaprak yeşili köprü altı suyuna. Herkes balık çera kyeşili köprü altı suyuna. Herkes balık çekiyor, benimki kıpırdamıyordu. Etrafa seyirciler birikmişti. Garip bir utanma geldi bana. Balık tutamamaktan utanacağıma balık tutmaktan utanıyordum. Hem kim karıyır keyfime, diyor, hem de boynumu pardesümün yakasına kıstıkça kısıyordum. Perişan çocuk:

— Bunların tuttukları lüfer mi, ağabey? dedi .

— Lüfer, dedim.

Yüzüne baktım: Yüzü kirli beyaz, açık mavi idi. Burun kanatları birbirine yapışmıştı. Karanlık dişleri vardı. Zayıf, ince boynu: Yırtık kasketi, uzun, kirli, güzel parmakları.

— Sen şu oltayı biraz tutsana..

— Sorma geçten.

— Sen şu oltayı bira ztutsana..

Gidip bir simit aldım, geldim. Oltayı vermek istedi.

— Kalsın, kalsın dedim. Ben biraz dinleneyim.. —

Bu işi evvelce yaptığı belli: Oltayı sallayışı, tartışı... bir balık tuttu: Balığı çekişi, hiç heyecanlanmayışı bana bu işe yabancı olmadığını anlatıyordu. Üç dakikada iki balık daha tuttu. Kendisine baktığımı görünce:

— Oltamız yok. Yoksa:. dedi.

Canım bir simit daha çekti. Simitçi oltamı bıraktığım çocuğun ters tarafında olduğu için

(Devamı 16 ıncı sayfada)

İSTANBUL

Başkadır şu İstanbulun hali,
Vapurla girince boğazdan
Sahil boyunca bakarsın
Karşı karşıya durmuş evleri
Bir uçtan bir uca yeşillik
Hele o güzelim padişah sarayları
Masalların dünyasında çizilen,
Duvarlar bahçeler çiçekler içinde.
Bir düşüncedir alır insanı,
Anadoludan mı Rumelinden mi gelmiş.
Kimbilir ne cariyeler yaşamıştır içinde.
Cariyeler dizi dizi altın bileklerinde
Gülüyor ellerinde kadehler,
Kızıl dudaklarından meze...
Boşuna şiir yazmamış Sultan Selim,
Boşuna değil Celâliler Patrona Halil..
Kolaycacık söylenir mi o şarkılar
O şarkılar ki ta derinden gelir
Her zaman dinliyemezsin öyle.
Gözlerin yaşarır için ürperir
O şarkıların bazan bir yerinde
Ağladığını görürsün sultanların,
Sultanların ağlaması da bir şeymi?
İnlemesi duyulur milyonlarca dedenin.
Hâlâ onun acısı durur içimizde,
Hâlâ bir gözyaşı vardır neşemizde...

Sabahattin BATUR

OLMUŞ BİR KERE

Ah, şu yorgunluğumun yarısını bırakabilsem şu yatağa,
Şu sıkıntıyı sokağa,
Şu hasret acısını uzağa atabilsem...

Sıyrılabilsem şu vesvese çamurundan,
Şu düşünmeden durmayan kafadan,
Şu yalnız aşk için çarptığını sandığım kalpten kurtulabilsem...

Bırakıversem kendimi bir yokuştan aşağı;
Havada bulutlarla,
Suda yosunlarla arkadaş olabilsem...

Kimse gülmeden ağlıyabilsem,
Gülebilsem kimseyi kıskandırmadan,
Ve seslenebilsem istediğim nota üzere...

Ah, dünyaya böyle gelmişim bir kere...

Sabahattin HÜSNÜ

Dünya İşleri

Su, bardakta veya sürahide değil, mırıl mırıl akan bir derede seyredilir. Bir kaynaktan buz gibi suyunu avuç avuç içmek, kristal bir kadehten olduğundan daha çok lezzetlidir. Elimizdeki bir gül, belki bir yüz hatırlatır, fakat bir fidan üstündekiler, salınan bir vücut hayali taşır.

Kalıba sokulmamış ve bütün bir samimiyetle ifade edilmiş olan hisler de bizi tabiat kadar içten sarsmaya muktedirdir. Şiir, bir hissin veya hissedilen bir gerçeğin ifadesi ise o, eli kolu bağlanmadan da pekâlâ anlatılabilir.

Bu evin her odasında,
Bir düşüncem vardır
Her penceresinde
Gözetlediğim bir kız

diyen Salâh Birsel, bize kalbini samimiyetle açmaktadır. Bu, «118 No. lu ev» Birselin üzerinde o kadar tesir bırakmış ki, yıllarca sonra:

Bu evin insanlarını tanırım
Oturdukları odayı
Ve sobayı tanırım.

diyor. Hasreti çekilen bir yer, insanın içinde, en ufak teferruatına kadar yaşar.

Hayatın her tatlı görünen sahnesinin arkasında, acaba bir ıztırap gizli değil midir? Ve bu tatlılık, o ıztırabın bir an unutulmasından ileri gelmiyor mu? Bir his cömertliğile bize - ismini yazıya başlık olarak aldığım kitabındaki şiirlerile - kalbini açan Salâh Birsel kitabın adını taşıyan şiirinde gazinoları:

Biri sahneye çıkmış bağırıyor,
haykırıyor
Ötekiler bunda gülecek şey bu-
luyor.

diye anlatırken o, bağıran, haykıran adamın ıztıraplarına tercüman olmuyor mu? Hep böyle değil miyiz? Kendimize göre bir âlem yaratır, haricî tesirleri ona uydurur ve neşelenmeğe çalışırız. Ve o zaman gerçekleri düşünecek vakit bulmamaya gayret ederiz.

Şimdi siyah beyaza doğru,
Hasta doktora doğru,
Erkek kadına doğru,
İhtiyar gence doğru,
Kurt kuzuya doğru,
Hırsız mala doğru,
Ve polis hırsıza doğru yaklaş-
maktadır.

gerçeklerini ne kadar az düşünebilirsek, kendimizi o kadar eğlenmiş sayarız.

Fazıl BALTA

Salâh Birselin zevkle okuduğum «Dünya İşleri» adlı kitabından birkaç mısra alabildiğim bu yazıyı, bir daha şairinin son mısradaki akibete uğraramaması temennisile sona erdireyim.

Soğukkuyu mahallesi

«Bu mahalle babamındır»
Burada sevdim ilk kızı
İlk kahveye gittim,
Burada yaşadım gelinlik kızlarla
Kadınların eteklerinden çektim,
Burada girdim rüyalara,
Burada rezil oldum.

---

(1) «Dünya İşleri» Salâh Birsel. Şiirler.

Şarkı

Sevgili, ben ölürsem eğer,
Söyleme hazin şarkı bana;
Dikme mezar taşıma güller,
Baş ucuma selviler.

Henüz yağmur ve çiğle nemli
Çimen ol, beni kucaklayan;
İstersen beni unut,
İstersen hatırla biran...

Yok artık gölgeleri görmek,
Yağmurları hissetmek;
Sanki muztarip gibi öten
Bülbülleri işitmek.

Artık hayal kurarken ben de,
O hiç doğup batmıyan günde,
İstersen yâd edeyim mes'ut,
İstersem unutayım bir an.

Christina Rosetti'den
Gültan ÖZOK

ODAMDA YALNIZ

Yağmur,
Süzüldü penceremden;
Birikti karşıki toprak damda,
Çamur
İçinde kaldı ruhum
Bekâr odamda.

Hani etrafımda cıvıltı?...
Hani dudaklarımda gülümseme?...
Hiçbiri yok!..
Soba borusunda damlalar:
Hiç biri yok!.. Hiç biri yok!..

Mes'ut ÖNEN

GERÇEK SANAT

Yahya KANBOLAT

«Sanat sanat içindir»fikri tahlilci bir görüşün eseri sayılamaz. Çünkü her eser menfi veya müsbet olarak, bir şeyi bize telkin eder, içimizde bir uyanma yapar, ve böylelikle sanat eserleri insan kalbinde türlü duyğuları uyandırırlar. Bize böyle tesir eden, düşüncelerimize temel taşı vazifesini gören duyğuları içimizde yaratan sanata «sanat sanat içindir» deyip propağandacılık vasfını inkâr edebilir miyiz?

Şüphesiz ki «hayır»; Upton Sinclair gibi biz de sanatın bir propağanda olduğunu kabul ederiz. Fakat sanat eserlerindeki propağanda derecesinin hep ayni seviyede olduğunu ileri sürecek değiliz. Bazı eserler hissettirmeden, bazı eserler de hissettirerek insan görüşüne tesir ederler.

Sanatın bir propağanda olduğunu kabul etmekle her sanat eserinin muayyen bir sosyal sınıf menfaatının çığırtkanlığını yaptığını kabul edemeyiz. «Götenin Werter adlı romanı yalnız asil sınıfahitap ediyor» diyemeyiz. Çünkü Werter romanı bugün bile çeşitli sosyal sınıfa mensup belirli aydınlara tesir edebilmektedir.

Şu halde sanatta, «sanat sanat içindir» görüşü ne kadar batılsa, her eseri de yazarın mensup olduğu sınıfın mutlak bir propağandacısı olarak saymakta doğru olamaz.

Bizce gerçek sanat, cemiyetteki kıymetler karşısında objektif kalmalıdır. Sanata terbiyevî bir vazife yüklemek sanatı sanat olmaktan çıkarmak demektir. Sanat, ferdin zamana ve mekâna göre daima değişen ahlâkını muhafaza etmek zorunda olmadığı gibi, yıkmak gayesi de kendisine düşmez. Sanat lâahlâkidir. Sanatın ahlâkla bir alış verişi yoktur. Sanat tasvirî bir ilimdir. Fiziksel ilimlerin gayesi nasıl kanunları bulmaksa, sanatın gayesi de realiteyi bütün açıklığıyle bize anlatmaktır. Bir sanat eser i realiteye yaklaştığı nisbette ömrü uzun olur.

Gerçek sanatkâr, realiteyi eserindeyansıtmaya çalışırken hiçbir şeye ne iyilik ve ne de kötülük etmek fikrini taşır . Onun için sosyal bir kıymeti öğmek veya baltalamak işi sanatkârca bir kayğı meselesi olamaz. Gerçek sanatkârın halka yaklaşmak veya halktan uzaklaşmak gibi bir gayesi de yoktur. Sanatkârın yeğâne vazifesi ve yeğane endişesi realiteyi bize olduğu gibi anlatmaktır.

FAKİR ŞARKISI

Karanlık saatlerinde zamanın
Bir ümitsizliktir, tutturmuş gider
Vakitle sarmaş dolaş bu defa keder
Dinden imandan çıkmış bir mevsim
Türlü derdi taşımada günler.

∴

Bitip tükenmek nedir bilmez akşamlar
Çaresizlikle beraber gelmede kış
Ve hastalıklı saatlerde bakış
Veremli tazeleri hatırlatmada
Pencere önlerinde solmuş sararmış.

∴

Sönüvermek üzeredir kandili günün
Günlerden beri boşlukla beraber
Acılarımız desem tutturmuş gider
Ve kapımızın eşiğindedir ölüm
Acaba çalsam mı çalmasam mı der.

Gregoire Le roy'dan
İlhan DEMİRASLAN

TÜRKÜLER

— I —

Kâğıdım kare kare
Diller döktüm o yâre
«Ah» dedim «aman» dedim
«Kaşların keman» dedim
«Düşmüşüm ateşine
«Benim halim yaman» dedim.
Alladım,
Pulladım
Evlerine yolladım.

— II —

Yâr bir istemiye görsün
Salar selâm selâm üstüne
Kalem alır destine
Yazar kelâm kelâm üstüne

Yâr bir istemiyegörsün
Yanar ateş içinde
Bir gün bohçası koltuğunda
Gelir telâş içinde.

Fethi SİRET

ARKA SOKAK

Bu taş
Ağlama taşı değil
Kaldırım taşı
Bu kapı
Cennet kapısı değil
Apartıman kapısı
Ve busokak
Arka sokaktır.

∴

Bir kız var bu sokakta
Peri kızı değil
İnsan kızı
Herkesin kızı üstelik
Küçücük eli
Küçücük kalbinde
Niçin küçücük kalp
Dertler içinde
Ne bu dert dayanılır
Ne bu kalp anlaşılır.
Ve bu sokak
Arka sokaktır.

∴

Çok boyalı
Sebil dudaklıları
Sıcak kaldırımları vardır
Ve bu sokak
Arka sokak tır

∴

Tanınmamış şairler
Tavan aralarında
Fener diplerinde sarhoşları
Damlarında okşanmamış kuşları
Tramvaya yakın
Gündüze uzak
Ve bu sokak
Arka sokaktır.

A. Daniş Benlioğlu

İspinoz

Usul usul gider askerler
Gece sisler içinde şehirden.
Seven kalbimin vuruşunu duyarım.
Daha binlercesi için çarpar bu yürek
Çünkü çılgıncasına seni severim.

Severim seni çılgınca sevgilim,
Kaybettim hayatın manasını
Mademki aşktır istediğim,
İstemem artık ışığı tanımasını.
Güneşim benim, herşeyim.

Onu dinle vuran kalbim!
Bataryaya senin için katılmış,
Yürüyen topçu alayıyla beraberim.
Onu dinle küçük kız.

Her şeyini alıyorum küçük kız
Sen bana aitsin, ben sana
Beraber yürüyoruz yolumuzu
Küçük hiçliklerden bahset bana.
Onlar teselli ediyor dinliyenleri.

Bir tramvay iner çabuk
Geceyi deler, camdan geceyi,
Orada kalbim alaydan olur.
Işıklarını gönderir bana güzel gözlerin
Seven kalbimin vuruşunu duyarım.

Bu sabah bir ispinoz geldi
Atımın yanında uçuştu.
Belki de bir küçük melekti.
Orada bir güzel vadiye sürülmüş
Garip bir hayal gördüm.

Gözleri, senin güzel gözlerin
Tüyleri senin saçlarındır.
Esrarlı sözlerini şarkısının
Yalnız olduğumuz zaman ikimiz
Kulaklarıma fısıldadı.

Atla gitmekten oraya kadar
Derenin içinde hep solgundum.
Güneş ışıklarını saçıyor.
Uzun bir şiir haykırıyordu rüzgâr.
Ben güzel kuşuma: seni seviyorum dedim.

Guillaume Apollinaire'den

çeviren:

Kemal DAYAN

Hikaye :

Adaletin Pençesi

Hugh Mac Nair Kabler'den Çeviren: Gülten Özok

Kabler 1883 te Philadelphia'da doğdu. Princeton üniversitesinde okudu. Halen sağdır ve Amerikadadır. En tanınmış eserleri: Babel (1921); Şark Rüzgârı (1922); Yüksek Tepeler (1931)..

Öğle tatilinde yemeğe giderken H. Warren, tuğla mahkeme binasının üzerindeki «Adalet» heykelini seyretmek için durdu. Kılıç ve teraziye baktı, fakat nazarları heykelin gözlerini örten bağa takıldı.

Meydandan Edvard Ritter'i yemek için hapishaneye götürüyorlardı — Edvard'ın orada yiyeceği son yemek.. Warren'e bakarak sırıttı: sanki kendisini ölüm sandalyasına göndermeğe çalışan köy savcısına hiç kin beslemediğini göstermek istiyordu. Bütü mahkeme boyunca yüzünde ayni ifadeyi taşımıştı Neşeli, kendinden emin, biraz müstehzi...

Canastego'ya doğru yürürken H. Warren, bunun bir sebebi olmalı, diye düşündü. Gözlerindeki o bağla «Adalet» bir kaatile tehlikeli olamazdı, — hem de kendisini müdafaa için Sydney Horvine'i tutmuş olan ve dağlı çiftçilerden mürekkep bir jüri heyeti ve yine dağlı bir avukat savcı tarafından mahkeme edilen bir kaatil için... E. Ritter muhakkak kurtulacaktı.

Canastego'daki büyük, çirkin yemek salonunun arka tarafında, jüri heyetinin kendilerine mahsus bir masası vardı. Warren içeri girerken hepsi arkalarındaki pencereden dışarı bakıyorlardı, bir tanesinin: «Güneş batmadan evvel yağmur yağacak» dediğini duydu.

Müdafaa için şahitlerle beraber oturan S. Horvine küçük kurnaz gözleriyle Warren'a cüretle baktı. Savcı onlara başını iğdi ve Jimny Dyke'ın yanına gidip oturdu. Jimny heyecanla: «Muhakkak havada yağmur var.» dedi. Warren onun heyecanını mazur gördü, altı haftalık kuraklıktan sonra yağmur O'nun için çok büyük bir şeydi — herhalde kaatilin kurtulmasiyle neticelenecek olan bir cinayet davasından daha mühim bir şey... Jüri'nin çoğu çiftçiydi. Doğrusu insan onlara ne Horvine gibi bir artistin yalanlarına kandıkları, ne de kurumus olan tarlaların sulanacağına bu kadar sevindikleri için kızabiliyordu.

O dikkatle hazırlanmış zincirleme yalanları meydana çıkarmak H. Warren'in vazifesiydi. Eğer Ritter yakayı kurtarırsa muhakkak cinayet ticaretine yeniden başlıyacaktı. «Adalet» pençesinden kurtulma mesuliyeti ise Warren'e ait olacaktı.

Jimny'ye duyurmak istemiyerek, kendi kendine: «Ritter herhalde kurtulacak.» diye söylendi. Jimny:

— Jerry'i vuran o olamaz, zira cinayet olduğu vakit Newyork-

ALLAHAISMARLADIK

Uzun yolculuk

Uzun bir ayrılık

Bir kova su dökülsün arkamdan

Allahaısmarladık.

Celâl KEYYÂLİ

ŞAİR SARHOŞLUĞU

Kim sundu?
Hangi meyhanede?
Nasıl kadehti?

Uzanır gider mavilerde
Hâlâ sarhoşluğum.
Yıldızlar iner, ayaklarıma dolanır
Teknem sularda balık..
Düşüm bulutlarda şerazad
Ben yalnız başıma dağlar içinde
Âhu gözlü ceylânlar peşinde.
Ne dünyayı bildiğim var,
Ne arayıp sorduğum var.

Necdet KONUK

ta olduğunu kaç kere ispat etti. diye cevap verdi ve sonra yine heyecanla ilâve etti:

— Muhakkak havada yağmur var...

Birden Warren ateşlendi ve Jimny'den ziyade O'nun gibi düşünen bütün jüri heyetine hırsla:

— Bunun hepsinin bir sürü yalan olduğunu anlamıyor musunuz? Fraser ve Blunt, Ritter'i bankadan çıkarken görmüşler. İkisi de gördüklerinin O olduğunu katiyetle söylüyorlar. Bütün hayatınızca tanıdığınız bu adamların sadece bir ihtimale istinaden yemin etmiyeceklerini biliyorsunuz; fakat yine de bu yabancılara inanıyorsunuz... diye bağırdı...

Jimny fikrinde israr ediyordu:

— Ne yaparsın? Yalan söylüyor olamazlar; baksana kaç kişi; bir tanesi bir yalan kıvırıp işin içinden sıyrılabilir ama, altı - yedi tane olunca iş güçleşir. Ben bir şey biliyorum, o da Fraserle Blunt'un yanılmış olduklarıdır. Dosyadaki resimlerin içinden yanlış seçtiler..

Horvin masalarına geldi; Warren, jüriye karşı bu arkadaşlık gösterişinin, onun dalâveresinin, bir kısmı olduğunu biliyordu. Herkesin kendisini seyrettiğini hissetti. Eğer Horvine'in bu nazikâne haline kabaca muamele ederse, «Adalet» in gözlerinden o bağı sıyırmak ihtimali büsbütün azalacaktı. Horvine gülerek:

— Artık bu öğleden sonra işi tamamlamalıyız!. dedi. Warren onun ne demek istediğini anlamıştı. Davanın yarından evvel bitmesi, beraat kararının alınması demekti. Horvine böyle söylüyerek onu kızdırmağa çalışıyordu; zira kızan bir savcı daima jüri heyetinin garazını celbeder. Jimny:

— Jüri işi çabuk bitirmeğe gayret edecek. Güneş batmadan hava yağacağa benziyor, dedi..

Horvine yine güldü. Warren onun niye güldüğünü biliyordu, fakat Jimny anlamamıştı. Onun gibi insanlar kendileriyle alay edileceğinden pek şüphe etmezler. Horvine:

— Buralarda herkes müneccim başı gibi bir şey... dedi.

Jimny cevap verdi:

— Ne yaparsın?. Bizi yapan da, yıkan da hava; işimiz hep onunla...

Küçük gözleriyle Warren'a alay eder gibi bakarak, Horvine:

— Öyle ,sizi bizden çok daha fazla alâkadar eder; hatta Warren gibi bir avukat bile bu tahmin oyununda beni yener,. diye sırıttı.

SİGARA PAKETİNE YAZILAN ŞİİR

I

Ganimet'e

Bir yağmur çiseliyor hafiften,
Ben Anadolunun bir küçük kasabasında
Sevdalımı düşünüyorum.
Bir bakıyorum yağmur dinmiş,
Gün güneşlik, bahar havası etraf..
Nazlı bir gelin gibi akıyor Seyhan.
Ben bu bahar havasına imrenip
Dertlerimi unutmaya çalışıyorum.
Bir ses geliyor içinden:
Ben nerde,
Derdime çare nerde.
Ya sevdalım
Kimbilir o biçare nerde?...

II

Sigaranın dumanlarında
Hayalini görüyorum.
İnce mi ince,
Uzak mı uzak.
Sen Yenicede olduğun için
Sigaram da Yenice.
Hayaline geline:
Eskisi gibi hasta değil;
Epeyce...

Necati Enez KÂHYAOĞLU

Warren sanki hiç atılan taşın farkına varmamış gibi başını iğdi. Horvine de kendinden emin, arkadaşlarının yanına gitti. Jimny:

— Onun gibi bir adam tarafından yenildiğin için kızmağa hiç lüzum yok. Böyle kibar bir adama muarız olmakla çok şeyler öğrenirsin... diye Horvine'in arkasından takdirle kafasını salladı.

Warren yumruklarını, parmak kemikleri üzerindeki deri bembeyaz kesilinceye kadar sıktı:

— Galiba bir şeyler öğrendim Jimny, Horvine hakkındaki fikirlerin doğru; o kadar kibar ki, gayriihtiyari mesleğim bakımından bana epey şeyler öğretti... dedi ve dışarı çıktı. Horvine'in masasının yanından geçerken kulağına alaycı kıkırdılar geldi, fakat bu sefer batmadı.

E. Ritter kendisine iyi şahitler bulmuştu. Warren'in istintakı boyunca, Horvine'in sık sık bahsettiği şekilde iyi kalpli gamsız adam maskesi altında ona sırıtmıştı...

Jüri heyeti artık sabırsızlanıyordu; ayni şeyi kelime kelime Ritter kaç kere tekrarlamıştı, üstelik garp tarafındaki pencerelerden görülen kara bulutlar da yağmur getireceğe pek benziyordu.

— Bir sual daha Ritter... Jüri dikkat kesildi, Ritter yerinde doğruldu ve yüzündeki sırıtış daha arttı:

— Bu pek basit bir sual; fakat cevap vermeden evvel iyi düşünmeni tavsiye ederim; zira hayatın buna istinad ediyor.. Eğer 22 Nisan gecesini Coney Island'da geçirmedinizse, sen ve büyük kılıcın kabzası üzerinmin ettiler ve bütün müdafaanız suya düşecek. Eğer o gece orada idiyseniz, şimdi jüriye, o gece yağmur yağıp yağmadığını söylüyebilirsin. Biz köylüler, malûm ya, daima havayla alâkadar oluruz. Söyle bakalım!..

Birden Ritter'in yüzünde ter damlaları belirdi, gözleri kin ve korkuyla daraldı.:

— Evet, şey, yok... durdu. Warren nezaketle:

— Dikkat et!

— Yok açıktı.. Şey, yağıyordu... Hayır!..

Sesi kısılmış ve donuklaşmıştı, gözleri jüri heyetine takıldı:

— Hayır,.. Şey..

Horvine ayağa fırladı ve birbirini tutmayan itirazları arka arkaya sıralamağa başladı.. Fakat jüri heyetinin güneşten yanmış zayıf yüzleri esefle Ritter'e dönmüştü. Onları seyrederken H. Warren'a sanki, «Adalet» heykelinin gözlerindeki bağ gevşiyor, yontulmuş parmakları büyük kılıncın kabzası üzerinde yavaşça kapanıyor gibi geldi.

Dünya Ziynetleri Karşısında Fuzulî

(Baş tarafı 5 inci sayfada)

tün tâbir ve kayıtların yüzde yüz samimî ve gerçek olarak akbul edilmeyip biraz ihtiyatlı telâkki edilmeleri daha ilme uygun düşer. Böyle düşününce de tek başına şikâyet mektubunun Fuzuli'nin fakir ve biçâre olduğunu ispata yetemediği belirmiş olur.

Şiirlerine gelince onlardaki fakirlik mefhumunun, bir parça da şairin havasında yaşadığı mistik iklimin icapları olarak sayılması yerindedir. Çoğd zaman «fakr» bir vesileden başka bir şey değildir. Bazan:

Kalubdur küşe-i üzletde sormaz hiçkim halin
Ne ola bir fakirin hali kim olmaya bir yârı

diye âdeta tazallüm-i hal eden şair, bâzan de:

Devlet-i dünya içün çekmem salâtin minnetin
Fakr sultanı benem kim devletimdür câvidan

diyecek kadar güvenli, hattâ mağrurdur. Arasıra:

Ey felek yohdur libas-ı fakrden ârım benüm
Atlasundan bilmişem üstün muhakkar şalümü

gibi beyitlerle asil bir istiğnâyı temsil ederken yine arasıra da içinde mizah parıltıları eksik olmıyan tatlı bir edâ ile:

Ben nihanhane-i uzletde iken fakr benüm
Keşf-i esrarüm edüb âleme rüsvâ eyler

kabilinden beyitlerle fakirliği çekiştirir. Onun fakirlikle övündüğü hiç kimseye boyun eğmediği de vakidir.

Şahrah-ı fakr-ü-fenâya sâlik ve ruhunun yer yer muhteşem tezahürlerile bir âbide gibi yükselen şair, her kesin rızkının ancak Tanrı lütfü ile geldiğine inanmış olduğu içindir ki sultanların bile minnetini çekmek istemez; Enis-ül-kalb de: «Fakir yaşadığı müddetçe rızkının, Allahın lütfü ile geldiğini ilmi sayesinde bilirse, Key ve Kisraya tâzim için başını neye eğsin? Niçin, Fağfur ve Hakanın minnetini çeksin» mealinde terennümleri olan şair, Farsça Divanın da şöyle tercüme edilebilecek mısralar şakıyor: «Eğer padişahın lûtfü olmazsa bundan müşteki olmam, zira bana acıyor demektir; bedenimin zafına vakıftır ve biliyor ki: fakirlik yükü, bana onun minnet yükünden daha hafiftir».

İşte onun ruhu, bir çok problemler, ihtiyaçlar karşısında böyle orgeuil (gurur - azamet) ve humilité (tevazu - mahviyet) kutupları arasında âni çırpınışlar, sıçramalar yapar. Fakat bunların sebepsiz olmadıklarını söylemeğe lüzum yoktur sanırız. Şairin şuurunda beliren iç arzularının realitede engellerle karşılanışı, olması istenilenle olan arasındaki uçurum, cemiyetçe lâyıkı ile takdir edilmeyişten, anlaşılmayıştan veya terfih edilmemekten doğan isyan ve emniyetsizlik ve nihayet tipi, yaratılışı, mizacı,... onu bu birbirine zıt iki ruh iklimi arasında ve bazan müntehasında mağrur veya makhur bir insan olarak karşımıza çıkarıyor. Bizim bu görünüş perdesini kaldırıp ardında duran asıl sanatkârı tanımamız lâzımdır.

Ed. Fk. Osmanlı Edebiyatı Asistanı
Dr. Abdulkadir KARAHAN

Hikâyecilik

(Baş tarafı 4 üncü sayfada)

yılmıştı. XVII. yüzyıldan sonra bu roman nev'i çeşitli yollarda ilerliyerek yazarları kendine bağlıyacaktır. Fakat gerek hikâye gerekse roman altın çağını XIX. yüzyılda idrâk etmiştir Hoffman'lar, Poe'lar, Andersen'ler, Hardy'ler, Merimé'ler, Maupassant'lar, Daudet'ler bu devrin üstadları olarak mevki alırlar..

HİKÂYEMİZİN Tanzimattan sonra adı geçen yazarların bazılariyle birlikte yazı tacirleri ve edebiyat sanatkârlarının eserlerine önem vermesi ve onları taklide kalkması okuyucu zevki üzerinde kararsızlık ve şaşkınlık yaratmıştır.

EDEBİYAT-I CEDİDE'ye kadar bu hal pek açık bir şekilde devam eder. Doğudan batıya dönüş aydınlarımızın fikir muvazenesini sarsmış. tecrübeye dayanan müspet düşünce ve müşahede usulleri henüz yerleşmemiş ve yeni bir kâinat görüşü teşekkül etmemiştir. Dil, sadeleştirme ameliyesine tâbi tutulmuş, terkedilen kıymetlerin yerine bir başkası bulunamadığından nesir edebi hüviyetini kaybetmiştir.

Bu şartlar altında okuyucuyu aydınlatmak amacını taşıyan ve mutlaka sonunda ibret alınması lâzım gelen basit ve zevksiz bir hikâye tarzı doğabilirdi.

SERVETİFÜNUNCULAR batıya biraz daha yaklaştılar. Fakat çağdaş Fransız edebiyatının kültür esaslarına nüfuz edemedikleri için kendilerine cazip gelen terkip, mefhum ve imajlar tercüme etmekle yetindiler. Bu hal az çok değişiklikler göstererek Cumhuriyet'e kadar devam etti.

XIX. YÜZYILDA Avrupa fikir ve sanat hayatı eseri karşısında saygı ve hayranlık duyulan büyük sanatçılar yetiştirmişse, bunun sebebi bütün kültür faaliyetlerini kuşatan ESPRİ'nin teşekkül âmillerini araştırmakla anlaşılır.

Alâkasını en geniş çizgilerine kadar İNSAN mevzuu ve meselesi etrafında toplıyan GREKO - LÂTİN kültüründen ÜMANİZM'e, bunların RÖNESSANS ' la kaynaşmasından KLÂSİSİZM'e varan bir tefekkür sistemi her çeşit yenilikleri besliyecek ölçüde muazzam genişliği ile Avrupa ESPRİ sine temel olmaktadır. Tanıdığımız Avrupalı hikâyecinin fikir ve sanat hamulesi böyle tarihî bir birikmenin neticesidir.

VE TAKLİDİ İMKÂNSIZ OLAN YEGÂNE KIYMET DE, YÜZ YILLARIN MEYDANA GETİREBİLDİĞİ BU ESPRİDİR.

Fahir ONGER

İçerde ve Dışarda Edebiyat Dünyası

RESİM:

İstanbul'da, resim sahasında tam faaliyet var. Şu anda, bizim bildiğimiz, 3 ayrı yerde sergiler açıldı. Bunlardan biri Eminönü Halkevinde Elif Naci'nin sergisi; diğeri Zeki Kocamemi'nin Bedri Rahmi'nin atelyesinde açtığı sergi; ve üçüncüsü de A. Arad, F. Başağa, F. Karakaş, M. Yener, N. İyem, T. Atalay'ın birlikte Fransız konsolosluğunda açtıkları sergidir.

RUY BLAS:

29 Aralık 1947 tarihli Akşam'da Vâ-Nû'dan öğreniyoruz: Kıymetli edebiyatçı Sabri Esat Siyavuşgil bu defa Victor Hugo'nun Ruy Blas'ını Türkçeye çeviriyormuş.. Ruy Blas'ın lâyık olduğu bir kalem tarafından tercümesini zevkle karşılıyoruz.

BİR PİYES:

Duyduğumuza göre: Kıymetli şair Sabahattin Kudret'in . . . . adlı piyesi beğenilmiş,.. 1948 yılı başlarında seyredebilecekmişiz. Tutunmasını dileriz.

Tristan Bernard öldü.

Fransadan son gelen haberlerden meşhur romancı ve mizahçı Tristand Bernard'ın 81 yaşında öldüğünü öğrendik. Ölümü Fransız edebiyat dünyası için büyük bir kayıp olan asıl adile Paul Bernard 1866 yılında Besançou şehrinde doğmuştu. 1894 te neşrettiği «Vous m'en direz taut» (Bana bu kadar diyeceksiniz) adlı bir kaç hikâye ihtiva eden kitabile edebiyat dünyasına atılmış ve o zamandan bugüne kadar tam elli sene durmadan yazmış, sayısız mizahî romanlar neşretmiştir. Yalnız roman sahasında kalmıyarak kendisine mahsus şen uslubile bir takım komediler yazmış ki bunlardan «L'anglais tel qu'on le parle» (Konuşulduğu gibi İngilizce) ve «La Triplepatte» (üçlü pençe) adlı eserler Fransız tiyatro edebiyatında iyi bir yer alırlar. Tristan Bernard son günlerine kadar şen ve humoristik hayat felsefelerine bağlı kalmış ve bu hususta yazdığı eserlerle Fransız edebiyatının sayılı mizahçılarından olmuştu.

Nobel mükâfatına dair:

Nobel mükâfatı bir defaya mahsus olarak bir ölüye verilmişti. Bu 1931 senesinde Erik-Axıeld Karlfeldt adlı Isveç şairinin ölümünden sekiz ay sonra ailesine mezkûr mükâfatın verilmesile olmuştu. E - A. Kalfeldt hayatta iken Stokholm akademisinin sekreterlerinden olup, kendisini 30 sene müddetçe Nobel mükâfatının tevzii işlerine vakfetmişti. Nihayet kendisi de ancak ölümünden sonra bu mükâfata nail olmuştu.

Bunun aksine olarak gene bir defaya mahsus olmak üzere Nobel mükâfatı kabul edilmeyip reddedilmişti. Bu inanılmaz hâdise 1925 te Bernard Shaw'nun kendisine verilen mükâfatı reddetmesile olmuştu. Bununla kal-

---

SOKAKLAR

Bir resmin bile yok bende.
Saçların karışmış
Gözlerin mahzun
Ellerin cebinde.
Kaçmalıyım artık
Bu şehirden ac.
Madem ki sevmiye başladım
Sokaklarım.

Ayhan HÜNALP

---

mıyarak eşsiz İrlandalı facia muharriri, gerek millî gerekse beynelmilel bütün edebî mükâfatların maddî bir kazançtan ziyade, bir şeref meselesi olmaları icap ettiğini söylemişti.

Tarihî eserlere rağbet:

Fransada son zamanlarda tarihî eserlere ve bilhassa sentetik bir mahiyet arzeden tarihî romanlara büyük rağbet görülmektedir. Bundan dolayı Albert Ballier'nin «Histoire de France» (Fransa tarihi) adlı eseri yeniden tabedildi ve aynı zamanda Leniobausse'un «Histoire sincere» (Bitaraf tarih) adlı eseri tashih edilerek yeniden neşredilmiştir.

Polonyada edebî kalkınma:

Son zamanlarda bütün dünyada ve bilhassa Fransada olduğu gibi, Polonyada da yeni bir edebiyat kalkınması ve dolayısile realist ve surrealist cereyanların çarpışmasını görüyoruz. Polonya münevverleri başşehir Varşovanın dört mecmuası etrafında toplanıp faaliyette bulunuyorlar. Böylece «Halk haftası» aldı mecmua koyu katolikleri, «Reform» (Yeni doğuş) mecmuası bütün şairleri, ve Bugün ve yarın» adlı mecmua da islâhatçı gençleri temsil etmektedirler. Bütün münakaşalarda edebî kalkınmadan maada şair ve muharrirler vatanlarının kalkınması ve kuvvetlenmesi için de uğraşmakta ve bir takım islah programları ileri sürmektedirler.

EDEBİYAT DÜNYASI

ANDRÉ GİDE HAKKINDA FIKRALAR:

Les faux monnayeurs (Kalpazanlar) in müellifi Gide, bu eseri üzerinde takdir edilen ve 4. 600.000 frank (140.000 kuron) olan Nobel mükâfatının yüzde kaçını vergi dairesinin alıkoyacağını öğrenmek ister ve damadı olan genç romancı Jean Lambert'i malûmat almak için gönderir. Nihayet mükâfatın 2 milyon frangı vergi olarak alıkonulacağını öğrenince, dostlarından biri istihza ile:

— Nobel mükâfatını Gide'den fazla alan Fransa'dır, demişti.

***

Gide'i son defa Farigny tiyatrosunun Hamleti temsil ettiği galada gördük. İki perde arası imza meraklısı iki genç kız onun etrafını sardılar ve imzasını istemeğe başladılar. Gide onları bir an süzdükten sonra gülümsiyerek:

— Beni bir sinema yıldızı zannettiğinizi sandım, dedi.

VEREM SAVAŞINA KATILMAK HEPİMİZ İÇİN BİR VATAN BORCUDUR. VEREM SAVAŞ DERNEĞİNE SİZ DE ÜYE OLUNUZ.

Dergiler

(Baş tarafı 2 inci sayfada)

hir Onger, Nahit Ulvi, Kemal Bilbaşar, Faik Baysal, Orhan M. Arıburnu, Kemal Dayan, Atillâ İlhan, Sabih Şendil ve Byron'dan tercüme bir şiir var.

Arıburnu'nun fikirleri yabana atılacak gibi değil, ama nedense, dergide kötü bir yere konmuş.

Biz Kemal Bilbaşar'ın hikâyesiyle Faik Baysal ve bilhassa Kemal Dayan'ın şiirlerini beğendik.

Kemal Dayan'ın «Oğuldan mektup» şiiri şöyle bitiyor:

«..Kederlenme anneciğim, kederlenme!
Mendiline sil gözyaşlarını,
Bir yudum su iç!
Ben de öyle yapıyorum,
Aynı dert üzre perişan olduğum zaman.»

— **FİKİRLER:** —

Fikirler'in 6 ncı sayısında Vedide Baha'nın «Biz de söylüyelim mi?» başyazı ile 9 ncu sayfanın başından 19 un sonuna kadar süren bir tercümesi; H. Duman'ın Riza Hiti ile konuşması; Kemal Manav'ın güzel bir hikâyesi ve N. Ulvî, R. Apak, Ş. Kurdakul, Attilâ İlhan, M. Ş. Onaran, M. Kuru, Yücebaş ve Hünalp'ın şiirleri var.

Ayrıca: H. İlaydın, Sadi'nin Bostan'ından güzel hikâyeler seçip almış.

Ve, Neriman Güner, kimse, «Sanat çerçevesinde» Yaşar Nabi'ye müthiş çatıyor. Bize haksız gibi geldi, Varlık'ın Aralık sayısında yalnız Yaşar Nabi adı mı var? Necatigil, Sabahattin Kudret, Sait Faik... Bize öyle geldi ki, bu yazı sırf çatmak için yazılmış.

Attilâ İlhan'ın şiirinden son dört mısraı alıyoruz:

«Yine Chopin'den Revolution'u çalar komşumuz,
Derken saat kulesi gecenin onbirini vurur.
Varıp deliksiz uyuruz. Uyuruz sabahleyin
Bıraktığımız yerden hayata başlamak için.»

EDEBİYAT DÜNYASI

Misafirlik Duygusu

(Baş tarafı 3 üncü sayfada)

ayaklarımız bir türlü oraya gitmez. Hattâ o yıllardır ihtirasla özlediğimiz salkımlar, tâ dudaklarımıza kadar uzatılmıştır da şüphe ile irkilir ,başımızı çeviririz. Başladığımız bir eser belki bitmiyecektir, bunu düşününce bazen «ne çıkar!» dediğimiz olur. Acaba bize bu hükmü verdiren nedir? Bunu söylerken hangi ümide kapılır, eserimizi bitirmeyi hangi zamana bırakırız? Dünyada hiç bir şeyin imkânsız olmadığını, başka zamanlara, başka fırsatlara bilmiyerek inandığımızı düşünmek mümkün değil midir? Hattâ öyle sezilerimiz olur ki en kara ihtimallere bile rıza ile boyun eğeriz. Belki avucumuzda tuttuğumuz toprak her şeydir, başlangıç ve son odur. Fakat ne çıkar, diyebiliriz, ve eskisi gibi içimiz isyan etmeden buna razı oluruz. Ama bu bir avuç maddenin bir hiç, hakikati olmayan bir hiç olabileceğini, kendimizde ve dışımızda şu anda neleri idrak ediyorsak hepsinin varlıksız olduklarını da düşünebilir; ve hakikatlerin ancak kaba idrâk dısında olabileceğine, uyumadan tadına varılmayan lezzetler gibi, bilmediğimiz nispetlere erişilmeden idrâk edilemiyeceklerine inanabiliriz.

İmân, bir bakıma herşey sayılabilir. Böylesi şüpheler, tereddütler içinde ona koşulur. Ama o, ne bir fikir, ne çaba ile edinilmiş, ve kurduğumuz bir yapı gibi kendi eserimiz olmayan ,bilâkis bizimle doğan, yaşanılan ve bize verilmiş bir şey değil midir? Onu, bize verilmeyince nasıl edinebiliriz? Aksine, yıllar ilerledikçe ,içimizdeki o sıla duygusu olgunlaştıkça zaman zaman hic mesnetsiz kaldığımız olur. Yahut bütün dayanakların çürük, tutunmaya değmiyen yapmacıklar olduğuna, dışımızda hiç bir şeyin düşünülmeğe değmiyeceğine ve inandığımız bütün şeylerin kendi uydurmalarımızdan, yapma fikirlerimizden ibaret olduğuna kanaat getirir, hattâ iç gerçeğimize bile inanmaz oluruz. Ama ne çıkar? Biz her şeyin boşlukta döndüğünü, bir baş döndürücü hızlar ve nispetler âleminde yer ve iç değiştirdiğini bilmiyor muyuz? Bir ân içinde ebediliği ve aldığımız soluğa kadar yalnız bağlar, bağlılıklardan dokunmuş bir ömür içinde hürriyeti idrâk etmek mümkün müdür? Belki hürriyetsizliğimiz de bir gün hürriyette bitecek, suda bir damla eriyip gidecektir. Bizde yok olacak şeyin değersiz, bütün sanılarımız gibi bir hiç olması mümkündür. Belki her şey olup bitmiş, bize yalnız boş vehimler, ıstıraplar kalmıştır. Ne biliriz?

Saatlar yürür ,zaman geçer, bir ân içinde bir ömür bitiverir. Derin uykularda sezilen süre gibi, bir yıldızın akıp gidiverişi gibi...

Balıkçısını Bulan Olta

(Orta sayfadan devam)

karşı tarafa geçtim. Hem simit yiyor, hem de ortadaki kayığın karpit lâmbasının arkasından nüp bir şey söyledi. Cevap alamayınca arkası benim oltacıyı dikizliyordum. Arkasına dö na dikkatle baktı. Orada beni göremeyince etrafına bakındı. Her halde karpit lâmbasının ışığı öteki tarafta beni göstermiyordu. Oltayı çabucak topladı. Ucuna bir kibrit çöpü bağlı ipe dizdiği balıklarla beraber suyun üstündeki demir potrelden hızlı hızlı geçti. Oradan Adalarla Eyüp iskelesi arasındaki küçük köprüye çıkılıyordu. Ben de o tarafa seğirttim. Birdenbire beni karşısında bulunca hiç şaşırmadı:

— Bu tarafta balık daha çok ta.. dedi. Köprünün parmaklığından ayaklarını sarkıtarak oturdu.

Belki de beni hâlâ yanında sanıp bu tarafa niçin geçtiğini anlatmağa savaşıyordu. Ben hikâyemi yazmak üzere rıhtım kahvelerinin önünde nasır ilânı olanına dalmış, çayımı ısmarlamış, kalem kâğıdımı çıkarmıştım.

Basıldığı yer: Ülkü Basımevi